

Dnr 2015-103-3.5.1

Yttrande

25 september 2015

Miljö- och energidepartementet
103 33 Stockholm

Vägar till ett effektivare miljöarbete

M2015/1539/S

SAMMANFATTNING

Utredningen har haft i uppgift att pröva förutsättningarna för en tydligare, effektivare och mer ändamålsenlig myndighetsstruktur och ett bättre resursutnyttjande för myndigheter under det dåvarande Miljödepartementet. Konjunkturinstitutet (KI) väljer att kommentera förslagen som innebär nya uppgifter för Formas och förslaget om inomstatliga bidrag mellan Naturvårdsverket och Länsstyrelser. Sammanfattningsvis anser KI att:

- Det är positivt att Formas får till uppgift att utvärdera tillämpad och ny forskning inom miljöområdet i syfte att tillgängliggöra forskningens resultat. Förslaget om hur detta ska göras behöver dock utredas vidare.
- Förslaget om att Formas ska utvärdera effekterna av miljöarbetet är inte tillräckligt underbyggt och behöver utredas vidare.
- Det är oklart hur förslaget om att de inomstatliga bidragen ska gå direkt till Länsstyrelserna, utan att passera Naturvårdsverket, ska kunna fungera i vissa fall.

UTVÄRDERA TILLÄMPAD OCH NY FORSKNING INOM MILJÖOMRÅDET

Utredningen föreslår att Formas får en ny uppgift som innebär att ”vetenskapligt utvärdera tillämpad och ny forskning inom miljöområdet” i syfte att tillgängliggöra forskningsresultat. Det finns idag ett glapp mellan den forskning som bedrivs på miljöområdet och det arbete som görs på miljömålsmyndigheterna. Formas har redan i uppgift att nyttiggöra, kommunicera och popularisera forskningsresultat och gör detta på ett förtjänstfullt sätt, exempelvis genom pocketbokserien Formas fokuserar. Att forskningen i större utsträckning görs mer lättillgänglig kommer att förbättra arbetet med att nå miljömålen. Konjunkturinstitutet är därför positiv till förslaget om att ge Formas uppgiften att i större utsträckning tillgängliggöra forskningsresultat inom miljöområdet.

Utredningen föreslår att forskningen ska utvärderas innan den tillgängliggörs, med Mistras råd för evidensbaserad miljövärd - EviEM som förebild. EviEM har tilldelats 66 Mkr för perioden 2012-2017 för att göra systematiska utvärderingar. Sådana utvärderingar kännetecknas av noggrann planering, ett metodiskt arbetssätt och en redovisning av alla bedömningar som gjorts under arbetets gång. Oftast belyser systematiska utvärderingar, enligt EviEM, ganska begränsade frågeställningar men kan ändå bli omfat-

tande eftersom de genomförs på ett mycket grundligt sätt. Sedan starten 2012 har endast två utvärderingar färdigställts: Hur renbetet inverkar på fjällvegetationen och om reduktionsfiske kan ge bättre vattenkvalitet i övergödda sjöar. Med tanke på miljöområdets bredd anser Konjunkturinstitutet att det bör utredas huruvida ett sådant grundligt, men resurskrävande arbetssätt, är nödvändigt för att tillgängliggöra forskningen. Förslaget riskerar leda till att endast en begränsad del av miljöforskningen tillgängliggörs.

Förslaget innebär mindre resurser till miljöforskningen eftersom uppgiften finansieras genom att 15,5 Mkr flyttas från forskningsanslaget till förvaltningsanslaget årligen.

SAMHÄLLSÖVERGRIPANDE UTVÄRDERA EFFEKTERNA AV MILJÖARBETET

Utredningen föreslår att Formas får en ny uppgift som innebär att ”regelbundet genomföra och till regeringen redovisa resultatet av en samhällsövergripande utvärdering av effekterna av miljöarbetet för att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen”. Konjunkturinstitutet instämmer i utredningens argument om att det är viktigt att låta en oberoende aktör utvärdera miljömålssystemets resultat, men anser att utredningen saknar argument till varför den uppgiften ska läggas på Formas. Det skulle för Formas del handla om att utveckla en helt ny verksamhet med annan inriktning än den myndigheten har för närvarande. Utredningen anser att uppgiften ska begränsas till att utvärdera effekterna av miljöarbetet utan att lämna förslag till åtgärder. Det är oklart varför denna begränsning görs. Om tanken är att förslag till åtgärder och styrmedel ska ligga kvar hos de miljömålsansvariga myndigheterna är det viktigt att även dessa utvärderas av en oberoende aktör. Det är annars lätt att myndigheter förhåller sig okritiska till de styrmedel de själva föreslagit och implementerat, vilket utredningen också uppmärksammar i fallet med PFE. Konjunkturinstitutet anser därför att förslaget behöver utredas vidare.

INOMSTATLIGA BIDRAG MELLAN NATURVÅRDSVERKET OCH LÄNSSTYRELSER

Utredningen föreslår att ”det som idag är inomstatliga bidrag mellan till exempel Naturvårdsverket och länsstyrelserna i stället ska tilldelas respektive länsstyrelse i form av direkta anslag”. Som exempel nämns bland annat anslaget för sanering av förorenade områden. Naturvårdsverket ansvarar idag för den nationella samordningen och prioriteringen i efterbehandlingsarbetet. När ett förorenat område är riskklassat och prioriterat av länsstyrelsen kan länsstyrelsen ansöka om bidrag hos Naturvårdsverket först för undersökning och därefter för åtgärder. Utredningen framför att regeringens finansiella styrning enligt modellen med inomstatliga bidrag inte används effektivt och med god hushållning och att länsstyrelserna ofta måste invänta Naturvårdsverkets beslut. Det finns många förorenade områden i olika riskklasser som är ojämnt fördelade mellan länen. Med tanke på att anslaget för saneringsarbetet är begränsat är det viktigt att resurserna fördelas först till områden med högst risk för hälsa och miljö för att just uppnå effektivitet och god hushållning. Konjunkturinstitutet finner det oklart hur detta viktiga prioriteringsarbete ska ske om Länsstyrelsen ska söka bidrag direkt från Kammarkollegiet. Det är möjligt att utredningens förslag om inomstatliga bidrag fungerar bättre på andra områden än sanering av förorenade områden.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Mats Dillén. Föredragande har varit Eva Samakovlis.

Mats Dillén

Eva Samakovlis